

Na sklonku roku 2021 muzeum vydalo prostřednictvím Nakladatelství Českého lesa v Domažlicích

Sborník Muzea Českého lesa v Tachově č. 37

Obsah čísla 37

- Pavel Řepa:

Vývoj hnízdního společenstva vodních ptáků na rybnících v Tachovské brázdě

- Jiří Úlovec:

Příspěvek k dějinám zaniklé tvrze Reuth – Krajt

- Vladimír Červenka, Markéta Novotná:

K historii tří drobných památek v příhraničním hvozdu

- Kamil Petráň:

Dva rodinné portréty Windisch-Graetzů ve sbírkách kladrubského kláštera

- Jan Edl:

Majetková situace Židovských náboženských obcí Chodová Planá a Tachov na počátku 20. století

- Jan Vladař:

Havárie amerických letadel na Tachovsku v dubnu 1945

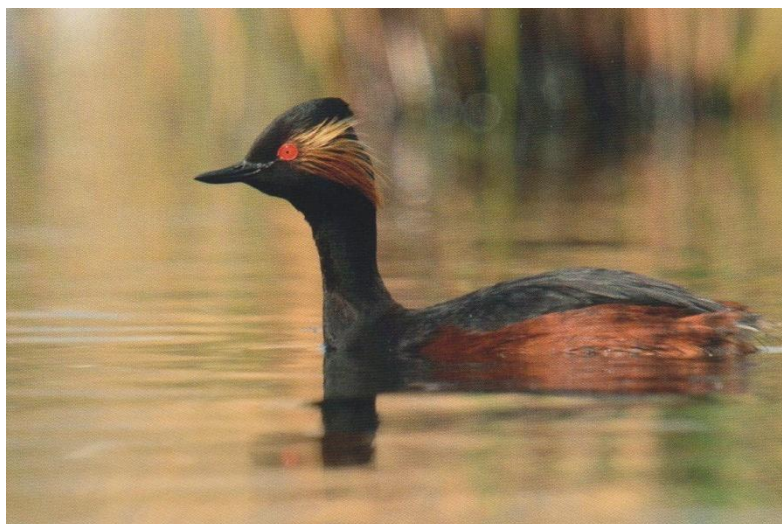
- Štěpán Čadek, Jan Edl:

Bibliografie literatury k dějinám okresu Tachov

- Jana Hutníková, Martin Liška:

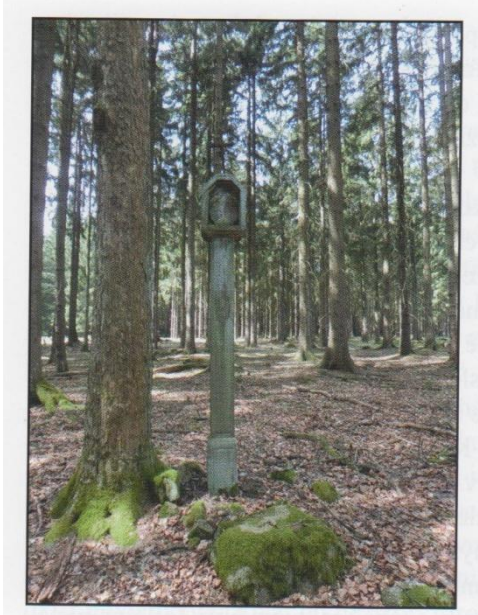
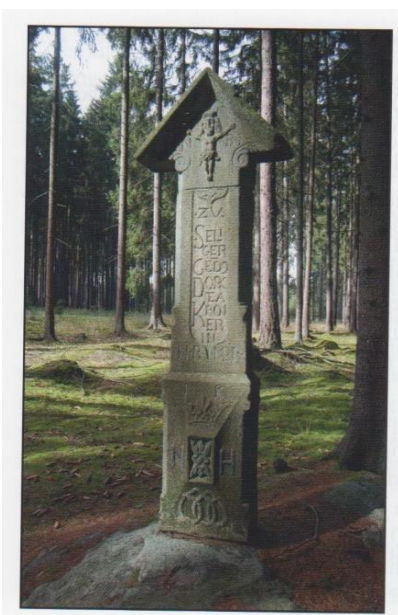
RNDr. Pavel Řepa (*1943 – †2021)

Pavel Řepa dlouholetý zoolog tachovského muzea autor článku **Vývoj hnízdního společenstva vodních ptáků na rybnících v Tachovské brázdě** se po celou svou vědeckou kariéru věnoval ornitologickému monitorování ptactva na Tachovsku, a zejména tomu nejvíce časově rozsáhlému – sledování ptactva na rybnících Tachovské brázdy, morfologického útvaru v oblasti kolem Tachova. Pozorování zde probíhala v letech 1973 – 2001 a pak po roce 2010, tedy hlavně v letech, kdy autor pracoval v Muzeu Českého lesa. Díky své dlouhodobosti tato pozorování odborné veřejnosti sdělují nejen o chování ptactva, ale také k jeho vázanosti k lokálnímu biotopu (zaznamenáme, že hnízdní chování významně ovlivnil antropogenní faktor) a pochopitelně i časovým okolnostem jeho výskytu. Nabízí se nám tak jakási historie ptačích druhů v období asi 40 let, kdy seznáme, jak který z nich byl na oněch rybnících přítomen, který druh tam byl stabilně, který vymizel, nebo který se nově ukázal.

Archivář a historik **Jiří Úlovec** je ředitel Odboru archivní správy a spisové služby při Ministerstvu vnitra ČR. V článku **Příspěvek k dějinám zaniklé tvrze Reuth – Krajt** přináší nové poznatky k řešení dlouhodobé záhady tvrze Krajt. Zaniklou tvrz Krajt uvedl do literatury v roce 1905 August Sedláček. Spojil s ní několik historických údajů, ale nedokázal ji lokalizovat. Badatelé se od té doby pokoušejí nalézt místo, kde stávala, a rozšířit množství zpráv k její historii. Intenzivnější bádání v archivních pramenech, provedené v létech 2017 a 2018, přineslo překvapivé poznání, které výrazně změnilo náhled na její historii. Zatímco s dějinami tvrze Krajt, která stávala na území Českého království, můžeme spojit jen údaje z let 1606 a 1637, všechny ostatní zprávy se týkají bývalé tvrze, pozdějšího hradu a zámku ve vsi Reuth bei Erbendorf v zemském okrese Tirschenreuth v Horní Falcí. Tím byla zpřesněna historická identita zaniklé tvrze, její lokalizace však prozatím zůstává záhadou.

Vladimír Červenka historik a archivář Státního oblastního archivu v Plzni a archivářka Státního okresního archivu v Tachově **Markéta Novotná** jsou autory článku **K historii tří drobných památek v příhraničním hvozdu**. Na katastru Štokova se při jižním okraji obecního lesa nachází „Weisse Marter“ datovaný rokem 1636, památník Dorothey Cronerové. Zde se zřejmě jednalo o členku rodu Cronerových (později Kronerových), usazeného nejpozději od 16. století až do roku 1946 v Plané. Sloupek signovaný kameníkem A.N. si zaslouží zařazení mezi kulturní památky. Na katastru Žďáru se nacházejí dva artefakty z 19. století připomínající dva lesníky revíru „Hochwald“ plánského panství. „Kopetzky Marterl“ nechal zhotovit při cestě ze Zadního Žďáru do Mähringu Ondřej Kopecký (1772-1840) v roce 1824 na památku šťastné záchrany při bouři. V lesích Předního Žďáru připomíná aktuálně rozpadlý pomník „Schwarze Marterl“ v podobě náhrobku skon pana lesního Leopolda Jeřábka (1815-1890). Ten žďárský revír denně procházel i na zaslouženém odpočinku. Z vánoční obchůzky v roce 1890 se však nevrátil, neboť jej v lese postihla mrtvice. Pomník mu nechal postavit jediný syn Václav.

Autor dalšího příspěvku **Kamil Petráň** je pracovníkem Národního památkového ústavu s pracovištěm v kladrubském klášteře. Věnuje se dvěma obrazům z mobiliárního fondu bývalého benediktinského kláštera v Kladrubech u Stříbra. Jde o pozoruhodné skupinové portréty, v odborné literatuře dosud nepublikované. Předměty se vztahují k posledním majitelům kladrubského panství, knížecímu rodu Windisch-Graetz. Na starším z obrazů je zachycena rodina Josefa Mikuláše, hraběte Windisch-Graetze (1744-1802). Dílo je velmi zajímavé nejen protože doposud nebyl znám žádný oficiální portrét hraběte. Zaujme i to, že muž, zobrazený u krbu, drží v rukou kresbu půdorysu tachovského zámku. Druhý z obrazů svojí datací spadá do první poloviny 19. století. Jedná se o početnou rodinu Alfréda Kandida Windisch-Graetze (1787-1862). Na portrétu vidíme knížete, manželku Eleonoru (1796-1848) a sedm dětí. Kamil Petráň se věnuje jak popisu obrazů, tak vysvětlení jejich významu.

Vedoucí Státního okresního archivu v Tachově **Jan Edl** se ve svém příspěvku zabývá židovskou problematikou. Na sklonku 19. století došlo k novému územnímu rozdělení židovských náboženských obcí a každá změna hranice musela být schválena centrálními úřady. V roce 1907 byla provedena územní změna mezi okresy Planá a Tachov, když z okresu Planá byla do tachovského okresu přerazena obec Ctiboř. To mělo za následek rovněž příslušnou změnu hranic židovských náboženských obcí. Nezamýšleným výsledkem této změny je skutečnost, že máme možnost nahlédnout do fungování dvou venkovských židovských náboženských obcí v našem regionu. Obě obce musely totiž politickým úřadům sdělit seznamy členů včetně výše náboženských příspěvků na činnost obce, rozpočty na roky 1906-1908 a také seznamy nemovitého i movitého inventáře, kterým je věnován tento příspěvek. Zatímco nemovitostem ve vlastnictví obou obcí je v příspěvku věnována větší pozornost, v případě movitého majetku tomu tak není. V tabulkových přílohách článku jsou připojeny kompletní seznamy tohoto majetku a v textu samotném je upozorněno pouze na subjektivně vybrané položky.

Konci 2. světové války a haváriím několik amerických bojových letadel na Tachovsku se ve svém příspěvku věnuje **Jan Vladař**. Dne 16. dubna 1945 byl během útoku na letiště u Mariánských Lázní sestřelen stíhací bombardér P-47 Thunderbolt z 367. Fighter Group, jeho pilot se zachránil na padáku a byl zajat. Zapomenuté trosky stroje se podařilo odhalit v roce 1986 u osady Dolní Kramolín. Hned následujícího 17. dubna se u Dolního Žandova zřítil stíhací P-51 Mustang z 4. Fighter Group, také jeho pilot se zachránil na padáku, ale později byl zastřelen příslušníky RAD a pohřben na hřbitově v Dolním Žandově. Jeho tělo američtí vojáci exhumovali v červnu 1945.

Stejně jako v minulém čísle Sborníku Muzea Českého lesa, přináší autoři **Štěpán Čadek a Jan Edl** bibliografii prací, které byly vydány v letech 2019-2020. Snahou autorů bylo podchytit nejen monografie vztahující se k dějinám okresu, ale také články v nejrůznějších periodikách. Opět jsou prosté bibliografické údaje obohaceny o stručnou anotaci tak, aby se každý mohl již na stránkách sborníku seznámit se zaměřením publikace, resp. článku. Základním kritériem pro zařazení do bibliografie je většinové zaměření na historii okresu Tachov. Do seznamu se autoři snažili zahrnout i produkci zahraniční, tedy převážně německou, která je samozřejmě velice důležitá, byť její kvalita někdy kolísá (to ostatně platí i o produkci české). Na základě kladných ohlasů autoři opět doplnili bibliografii o přehled kvalifikačních prací (bakalářských, diplomových či disertačních) obhájených v letech 2019-2020, neboť jsou většinou dálkově přístupné a obsahují mnoho důležitých informací k dějinám okresu.

Poslední článek Sborníku autorů **Jany Hutníkové a Martina Lišky** je věnován vzpomínce na v březnu 2021 zesnulého RNDr. Pavla Řepu, jenž byl nejen dlouhá léta zoologem muzea, neúnavným ochráncem přírody jak praktickým tak profesním. Byl také neodmyslitelným aktérem společenského života města Tachova ať už jako moderátor řady akcí, husitský kazatel zvoucí na slavnosti, kníže Windischgrätz na zámeckých prohlídkách nebo herec mnoha rolí v souboru Komedyjanti. K 70. narozeninám vydalo muzeum CD s jeho bohatou bibliografií do r. 2013. V tomto příspěvku je bibliografie doplněna o léta 2014 – 2021.